

KAPALI KUYULARDA FIRSAT ARAMAK

Dev petrol şirketlerinin acı kapattığı kuyuların cazibesi artıyor

Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı'nda (TPAO) petrol arama faaliyetleri konusunda uzun yıllar çalışıp, arama faaliyetleri için Türkiye'nin her köşesini dolaştı. 2001 yılında emekli olduktan sonra kahvehanelere takılmaya başladı. Bir gün kahvehane de demli çay içerken şirket kurmaya karar verdi. Sıfır sermaye ile kurduğu şirkete ilkokula giden oğlu Mert'in adını verdi ve o dönemdeki ekonomik zorluklar yüzünden şirketi ilk dört ay boyunca kahvehanede yönetti. Aradan zaman geçti ve Mert ile birlikte şirkette büyüdü. İlk başladığında yabancı bir şirketin Türkiye'deki danışmanlığını yapan Mert Enerji Patronu Ongun Yoldemir'in başarı hikâyesi, Türk insanının cesaretinin ve girişimciliğinin örneklerinden sadece bir tanesi. Bugünlerde Mert Enerji, geçmişten gelen bilgi birikimine yabancı sermayeyi ortak olarak büyüme devam ederken, günün değişen koşullarında kendi iş modelini oluşturmuşa benziyor. Bu iş modeli ise bazı girişimcilere yol haritası olurken bir efsanenin yok

olmasına sebep oluyor.

Türkiye'de geçmişte açılan ve petrol bulunmasına rağmen üzeri beton ile kapatılan petrol kuyuları bugünlerde daha da değerli. Açıldığı dönemde petrol çıkarması ekonomik açıdan pek kârlı olmayan kuyular, varili 100 doları geçen petrol fiyatları sayesinde üretime uygun hale gelmiş durumda. Kapatılan kuyulara yapılan sondaj faaliyeti ise yatırımcı için

bir avantaj, çünkü yatırımcı toprağın altında ne olduğunu biliyor. Bu durum bazı girişimcilerin Amerikalı KOBİ büyüklüğündeki petrol şirketlerinin kapısını çalmasına yetiyor.

EFSANENİN SONU

'Yıllar önce Türkiye'ye gelip petrol arayan şirketlerin petrolü bulduktan sonra kuyuları Türk ekonomisi kalkınmasını diye kapatmaları, yabancı sermayenin Türkiye'ye yaptığı oyunlardan birisidir.' Komploteorisinden ibaret olan bu efsane zaman zaman Türkiye gündeminde kendine yer bulsa da bugünlerde üzerine beton

dökülüp kapatılan kuyuların gerçekliğinin arkasındaki bir diğer gerçek, Türkiye'nin petrol macerasını anlamasına yardımcı oluyor. Başta Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı olmak üzere bazı yabancı şirketlerin Türkiye'de bulduğu petrol kuyularını kapatmalarının sebebi, o dönemin ekonomik şartlarıyla doğru orantılıydı. Bu konuda TPAO'da 24 yıl çalışan ve Mert Enerji Petrol Arama, Eğitim ve Servis Hizmetleri A.Ş. patronu Ongun Yoldemir, "Benim çalıştığım dönemde bu kuyular vardı ve o zamanlar petrolün varili 18 dolarken, çıkarma maliyetleri 20 dolar civarındaydı. Dolayısıyla bu petroler hiç ekonomik değildi ve o kuyular kapatıldı" diyor ve ekliyor: "Kamuoyu petrol kuyusu kapatmayı yanlış algılıyor. Bir yatırım yapıp arama faaliyetinde bulunuyorsunuz ve sonra açtığınız kuyuda petrol yoksa veya üretimi ekonomik değilse, yani maliyeti, kazancından yüksekse o kuyuyu beton ile kapatıyorsunuz çünkü güvenlik ve çevre kirliliği açısından yasa bunu gerektiriyor."

Buna ek olarak Türkiye'de Enerji ve Tabii Kaynaklar bakanlığına bağlı petrol arama faaliyetlerini denetleyen ve ruhsat veren kuruluş olan Petrol İşleri Genel Müdürlüğü'nün petrol kuyuları ile ilgili denetimlerinin üst seviyede olması, bu efsanenin çürümeye başlamasına yardımcı oluyor.

284
Milyon Varil

2006 yılı sonu itibarıyla
Türkiye'de kalan ham
petrol rezervleri

Kaynak: Petrol İşleri Genel Müdürlüğü

Açılan kuyuların büyük bölümü Siirt, Gaziantep'te açılmış fakat en büyük rezerv Batman bölgesinde bulunmuş

Geçmişte açıldıktan sonra petrol olduğu halde kapatılan kuyular, bugünlerde yeniden açılmayı bekliyor

etkenlerden. Bu konuda Petrol Platformu Derneği Genel Sekreteri Murat Yazıcı, "Yabancı şirketlerin gelip petrolü bulup kapatması ve bizim onu kullanamayacak olmamız diye bir şey yoktur. Bir lisanslama süreci vardır ve o süre bittiginde başka bir şirket Petrol İşleri'nden izin alıp aynı kuyu tekrar açıp işletebilir" diyor ve ekliyor: "Yasal altyapı bu konuda bütün detayları içerir. Petrol İşleri bu konuda oldukça bilgili ve tecrübelidir. Denetimi Petrol İşleri yapar ve orada gizli hiçbir bilgi yoktur ve zaten Petrol İşleri'nden bilgi saklamak suçtur. Kısacası bu konuda devletin denetim mekanizması oldukça iyi çalışmaktadır."

KUYULAR TEKRAR AÇILIYOR

Devletin denetim mekanizmasının iyi çalışmasına rağmen Türkiye'deki karaların ve denizlerin büyük bir kısmının henüz aranmamış olmasının, mevcut Petrol Yasası'nda arama faaliyetleriyle ilgili herhangi bir teşvik olmamasından kaynaklandığı

söylenebilir çünkü petrol aramak oldukça yüksek maliyetli ve riskli bir iş. Bugünlerde ise petrol fiyatının yükselmesi ile geçmişteki yüksek üretim maliyeti, bir varil petrol fiyatının oldukça altında kalmış durumda. Bu durum petrol şirketlerinin de gözünden kaçmış değil. Bu konuda Ongun Yoldemir, "Şu anda petrol fiyatları çok yüksek olduğu için o kuyular tekrar işler hale getirilecek diye biliyorum. Bizde Alaşehir ruhsatımızda Türkiye petrollerinin geçmişte petrol keşfettiği ama o gün için ekonomik olmayan kuyuları önümüzdeki yıl değerlendirmeye alacağız. Kuyuları yeniden açacağız çünkü bu kuyuların nasıl terk edildiği ve toprağın altında ne kadar korozyona uğradığı bilinmiyor fakat daha önceden kuyu açılmış olması bir avantaj, en azından aşağıda ne olduğunu biliyorsunuz. Bugün çıkarma maliyetleri geçmiştekinin iki misli olabilir ama yüksek petrol fiyatları bunun yinede eko-

nomik olmasını sağlar" diyor ve bu konuda tahmini bir hesap yapıyor: "Yaklaşık bir hesap yapacak olursak, geçmişte 20 dolar olan çıkarma maliyeti 40 dolar seviyesinde olabilir. Diyelim ki petrolün varilini 100 dolardan değil, 60 dolardan satınız çünkü bizim petrollerimizin gravitesi (Kalitesiyle doğru orantılı) düşük. Bu durumda bile varil başına 20 dolar kazanabilirsiniz ve bu da ülke ekonomisi için oldukça önemli bir katkıdır."

Geçmişteki açılan kuyuların üretim maliyetleri veya küçük rezervleri yüzünden yeniden açılıp petrolün çıkartılması Türkiye'nin ekonomisine büyük katkıda bulunabilir. Nitekim ABD'de de kapatılan kuyularına bir geri dönüş yaşanıyor ve

Ongun Yoldemir; "Petrol yasası bürokraside bekliyor, demek ki petrolü yeterince önemsemiyoruz"

bu kuyuların ABD'deki toplam üretimin içerisindeki pay yüzde 15 seviyelerinde. ABD'de marjinal kuyu olarak adlandırılan, üretim kapasitesi küçük sahaların sayısı oldukça fazla. Türkiye'deki durum ise biraz farklı gözüküyor. Türkiye'deki petrol kuyuları incelendiğinde büyük rezervlere sahip kaynakların sayısının çok fazla olmadığı söylenebilir. Bu konuda Turcas Petrol ve PETFORM Yönetim Kurulu Üyesi Batu Aksoy, "Türkiye'de üretimin büyük bir bölümü, günlük üretimi dünya standartlarında çok düşük kabul edilen kuyulardan gelmektedir" diyor ve ekliyor: "Şu anda dünyada, 'marjinal kuyu' olarak adlandırılan bu kuyulardan çok daha fazla üretim yapılabilmesi, geçmişte ekonomik olmadığı için kapatılan kuyuların da açılarak yeniden üretim yapılabilmesi için hem teknolojik hem de mali açıdan çok uygun bir yatırım ortamı bulunmaktadır."

MARJİNAL İŞ MODELİ

Küçük boyuttaki bu marjinal kuyuların Türkiye ekonomisine doğrudan olan katkısı bir tarafa aynı zamanda dolaylı yoldan da katkısının olabileceği söylenebilir. Türkiye'de arama faaliyeti konusunda TPAO ve büyük birkaç şirket dışındakilerin pek fazla sermaye ayırmaması, bu alandaki eksikliklerden bir tanesi gibi gözüküyor. Fakat yine özel sektör bu eksikliği bir nebze de olsa gidermek için çaba sarf ediyor. Merty Enerji 18 yabancı şirketle yaptığı farklı ortaklıklarla Türkiye'deki çalışmalarını sürdürüyor. Bu konuda Ongun Yoldemir, "Türkiye'de bu işe para yatıracak yatırımcı çok fazla değil. Bizde yabancı firmalara ortaklıklara gidiyoruz. Onların sermayesiyle bizim bilgi birikimimizi birleştirerek ülke ekonomisine katkıda bulunmaya çalışıyoruz" diyor.

Dünya subprime krizi ile mücadele ederken büyük şirketlerin zamanında değerli bulmayıp kapattığı küçük kuyuları, yabancı sermaye ile işletme modeli girişimciler için önemli bir fırsat olabilir. Fakat değişken petrol fiyatları ve düşük graviteli Türkiye

Marjinal kuyular yerli ve yabancı girişimcilerin dikkatini çekmiş durumda

petrolleri, yatırımcı için aynı zamanda büyük risk taşıyor. Ayrıca yabancı sermayenin bu alandaki faaliyetinin ticari fayda sağlamak için olacağı düşünüldüğünde, yerli yatırımcının bu alana girerken bu riskleri göz önüne alması ve iş yapacak ekibi bu konuda tecrübeli olması gerekiyor.

Geçmişte ekonomik değeri yüzünden kapatılan marjinal kuyular, artan petrol fiyatları sayesinde yeni bir iş modeli oluşturmuşa benziyor. Bu yeni iş modelinde yabancı sermaye ile yerli bilgi birikiminin ortaklığında girişimciler bu işten ciddi para kazanacağına benziyor. Yeniden açılmak üzere kapatılan petrol kuyularının günlük kapasitesi, düşük gravitesi ve toplam rezervi düşünüldüğünde, ülke ekonomisine

katkısının çok fazla olmayacağı söylenebilir. Oluşan yerli girişimci ve yabancı sermaye ortaklığı modeli ise petrol fiyatlarına ve bürokraside takılı kalan yeni Petrol Yasası'na bağlı olarak değiştirilebilir çünkü yeni çıkacak Petrol Yasası sektöre yeni düzenlemeler ve petrol arama konusunda daha faaliyetlerin artmasına sebep olacak değişiklikler içeriyor. Bu konuda Batu Aksoy, "Teknolojik gelişmeler ve yüksek petrol fiyatları, Türkiye'ye yatırımları tek başına çekmeye yeterli değildir. Türkiye, dünya petrol şirketlerinin yatırımlarını çekebilmek için, kendisiyle benzer rezerv ve yatırım imkânlarına sahip ülkelerle rekabet edebileceği ekonomik ve hukuki altyapıyı sunmak zorundadır" diyor ve ekliyor: "Ocak 2007'de TBMM tarafından onaylanan, ancak geçmiş Cumhurbaşkanımızın vetosu nedeniyle yürürlüğe giremeyen 5574 sayılı Türk Petrol Kanunu'nda yer alan yasal altyapının, gerek kara gerekse günümüze kadar sadece 30 kuyu açılan ve yüzde 1'i hakkında bilgi sahibi olabildiğimiz deniz alanlarımızda yerli ve yabancı şirketlerin büyük bir yatırım rüzgarı yaratacağını, bunun sonucunda oluşacak üretimin de uzun vadede Türkiye'nin petrol tüketiminin büyük bir kısmını karşılayacağını ümit ediyoruz. Böyle bir yatırım ortamı sunulduğu takdirde gerek Türk gerekse yabancı küçük, orta ve büyük ölçekli birçok şirketin kendi imkânlarına paralel arama - üretim yatırımlarına yöneleceğine, yabancı şirketlerin Türkiye'de gerek TPAO gerekse Türk özel şirketleriyle ortaklıklar yaparak büyük bir istihdam yaratacağına inanıyoruz." | BWT |

-Yavuz Tortum

PETROL ARAMA FAALİYETLERİ

Türkiye'de petrol arama alanında faaliyet gösteren şirketlerin ruhsatlarının büyük bir kısmı karalarda yer alıyor.

43 FARKLI İŞTİRAK Türkiye Petrolleri'nin arama ruhsatı verdiği şirket veya ortaklık sayısı

379 RUHSAT Arama ve üretim faaliyetleri için verilen ruhsat sayısı

33 MİLYON HEKTAR Türkiye'de arama için ruhsat verilen toplam alan

Kaynak: Türkiye Petrolleri Genel Müdürlüğü